YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

16 päivänä joulukuuta 2008 *

Asiassa C-205/07,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka hof van beroep te Gent (Belgia) on esittänyt 20.3.2007 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 19.4.2007, saadakseen ennakkoratkaisun rikosoikeudenkäynnissä, jossa vastaajina ovat

Lodewijk Gysbrechts ja

Santurel Inter BVBA,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas ja K. Lenaerts sekä tuomarit A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann, J. Klučka ja C. Toader (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: V. Trstenjak,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 20.5.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Santurel Inter BVBA, edustajanaan advocaat H. Van Dooren,

– Belgian hallitus, asiamiehinään L. Van den Broeck ja C. Pochet,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään B. Stromsky ja M. van Beek,

kuultuaan julkisasiamiehen 17.7.2008 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY 28–EY 30 artiklan tulkintaa.

2 Tämä ennakkoratkaisupyyntö on esitetty rikosoikeudenkäynnissä, jossa vastaajina ovat Lodewijk Gysbrechts ja Santurel Inter BVBA -yhtiö (jäljempänä Santurel) ja joka koskee Belgian etämyyntiä koskevan lainsäädännön rikkomisia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön oikeus

3 Kuluttajansuojasta etäsopimuksissa 20.5.1997 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY (EYVL L 144, s. 19) 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Etäsopimuksissa kuluttajalle on annettava vähintään seitsemän arkipäivän aika, jonka kuluessa hän saa peruuttaa sopimuksen seuraamuksitta ja syytä ilmoittamatta. Ainoat kulut, jotka voivat tulla kuluttajan maksettavaksi peruuttamisoikeuden käyttämisestä ovat tavaran palauttamisesta aiheutuvat välittömät kulut.

Tätä oikeutta käytettäessä määräaika alkaa:

– tavaroiden osalta päivästä, jolloin kuluttaja on ne vastaanottanut, jos 5 artiklassa tarkoitetut velvoitteet on täytetty,

– –

2. Jos kuluttaja on käyttänyt peruuttamisoikeuttaan tämän artiklan mukaisesti, elinkeinonharjoittajan on palautettava kuluttajan suorittamat maksut lyhentämättöminä. Ainoat kulut, jotka voivat tulla kuluttajan maksettavaksi peruuttamisoikeuden käyttämisestä ovat tavaran palauttamisesta aiheutuvat välittömät kustannukset. Maksut on palautettava mahdollisimman pian ja joka tapauksessa 30 päivän kuluessa.

– –”

4 Direktiivin 97/7 14 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin kattamista kysymyksistä [EY:n] perustamissopimuksen kanssa yhteensopivia tehokkaampia säännöksiä varmistaakseen kuluttajansuojan korkeamman tason. Näillä säännöksillä jäsenvaltio voi yleisen edun vuoksi kieltää alueellaan tiettyjen tavaroiden tai palvelujen, etenkin lääkkeiden, tarjoamisen etäsopimuksin hankittavaksi ottaen huomioon perustamissopimuksen määräykset.”

Kansallinen lainsäädäntö

5 Kuluttajan oikeudesta peruuttaa sopimus säädetään kaupallisista menettelyistä ja kuluttajalle tiedottamisesta ja kuluttajansuojasta 14.7.1991 annetun lain (loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l’information et la protection du consommateur), sellaisena kuin se on muutettuna (jäljempänä kuluttajansuojalaki), 80 §:ssä.

6 Kuluttajansuojalain 80 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”Kuluttajalta ei voida vaatia minkäänlaisen ennakkomaksun tai muun maksun suorittamista ennen 1 momentissa tarkoitetun, sopimuksen peruuttamista koskevan oikeuden käyttämiselle varatun seitsemän arkipäivän pituisen määräajan päättymistä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kulutusluotoista 12.6.1991 annetun lain (loi du 12 juin 1991 relative au crédit à la consommation) 45 §:n 1 momentin soveltamista.

Jos kuluttaja käyttää 1 ja 2 momentissa säädettyä peruutusoikeuttaan, myyjä on velvollinen palauttamaan hänelle hänen maksamansa määrät kuluitta. Tämä takaisinmaksu on suoritettava 30 päivän kuluessa peruutuksesta.

Ensimmäisessä momentissa tarkoitettua kieltoa ei sovelleta, jos myyjä osoittaa noudattavansa sääntöjä, jotka kuningas on vahvistanut kuluttajan maksamien määrien takaisinmaksun osalta.”

7 Kyseisen säännöksen 1 momentissa mainittua kuninkaan asetusta ei ole vielä annettu.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

8 Santurel harjoittaa ravintolisien tukku- ja vähittäiskauppaa. Suurin osa myynnistä tapahtuu yhtiön internetsivun kautta, ja tilaukset toimitetaan postitse.

9 Gysbrechts on mainitun yrityksen perustaja ja johtaja.

10 Vuonna 2001 Santurel ja Delahaye, joka oli Santurelin asiakas ja jonka asuinpaikka oli Ranskassa, olivat asianosaisina riita-asiassa, joka koski tiettyjen Delahayelle toimitettujen tavaroiden hinnan maksamatta jättämistä. Tämän riidan seurauksena Santurel saattoi asian juge de paix de Dendermonden (Belgia) käsiteltäväksi, joka tuomitsi Delahayen yksipuolisella tuomiolla.

11 Delahaye valitti tuomiosta ja väitti lähettäneensä mainitut tavarat takaisin Santurelille, mistä hän ei kuitenkaan esittänyt todisteita. Tämän seurauksena administration de l'inspection économique (Belgian taloustarkastuksesta vastaava viranomainen) pani vireille tutkimuksen, jossa se havaitsi puutteita kuluttajansuojalaissa säädettyä sopimuksen peruuttamista koskevaa oikeutta koskevassa tiedonantovelvollisuudessa. Puutteista ilmoitettiin Santurelille, jota samalla pyydettiin korjaamaan puutteet.

12 Santurel muokkasi näin ollen internetsivullaan ilmoittamiaan tietoja ja lisäsi muun muassa maininnan siitä, että tavarat on maksettava kahdeksan päivän kuluessa niiden vastaanottamisesta. Belgiaan toimitetut tavarat voidaan maksaa tilisiirrolla, postiosoituksella tai luottokortilla. Muiden maiden osalta ainoa hyväksytty maksuväline on luottokortti. Joka tapauksessa silloin, kun maksu suoritetaan luottokortilla, asiakkaan on merkittävä tilauslomakkeeseen luottokortin numero ja voimassaoloaika.

13 Inspection économiquen mielestä tämä ei ollut riittävää, joten se haastoi Santurelin ja sen johtajan Gysbrechtsin oikeuteen ja väitti näiden syyllistyneen kuluttajansuojalain etämyyntiä koskevien säännösten rikkomiseen. Inspection économique katsoi, että syytetyt olivat rikkoneet muun muassa mainitun lain 80 §:n 3 momentissa säädettyä kieltoa, joka koskee ennakkomaksun tai muun maksun vaatimista kuluttajalta ennen kuin seitsemän arkipäivän pituinen määräaika, jonka kuluessa sopimus on peruutettavissa, on päättynyt. Inspection économique totesi, että koska luottokortin numero oli merkittävä tavaroiden tilauslomakkeeseen, Santurel saattoi veloittaa niiden hinnan ennen kuin peruuttamisoikeuden käyttämiselle varattu seitsemän arkipäivän pituinen määräaika oli päättynyt, mikä oli laissa säädettyjen vaatimusten vastaista.

14 Tribunal de première instance de Dendermonde tuomitsi Santurelin ja Gysbrechtsin kummankin maksamaan 1 250 euroa sakkoa. Kaikki pääasian asianosaiset valittivat tuomiosta hof van beroep te Gentiin.

15 Hof van beroep te Gent totesi, että kuluttajansuojalain 80 §:n 3 momentissa säädetty kielto merkitsee belgialaisen elinkeinonharjoittajan kannalta sitä, että tämä kantaa riskin siitä, että maksun saamisessa toisessa jäsenvaltiossa asuville asiakkaille toimitetuista tavaroista saattaa ilmetä vaikeuksia, ja että tämä riski on sitä suuremmalla syyllä olemassa silloin, kun on kyse verrattain pienistä summista, kuten pääasiassa.

16 Näissä olosuhteissa kyseinen kansallinen tuomioistuin katsoi, että Santurelin ja Gysbrechtsin kanta, jonka mukaan mainittu kielto rajoittaa perusteettomasti tavaroiden vapaata liikkuvuutta Euroopan yhteisössä, on puolustettavissa. Kansallinen tuomioistuin päätti näin ollen lykätä asian käsittelyä ja esitti Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko kaupallisista menettelyistä ja kuluttajalle tiedottamisesta ja kuluttajansuojasta 14.7.1991 annettua Belgian lakia pidettävä EY 28–EY 30 artiklassa tarkoitettuna vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä siltä osin kuin kyseisen kansallisen lain 80 §:n 3 momentissa säädetään kiellosta, joka koskee ennakkomaksun tai muun maksun vaatimista sopimuksen peruuttamista koskevan oikeuden käyttämiselle varatun pakollisen määräajan kuluessa, kun tämä laki ei tosiasiallisesti vaikuta samalla tavalla silloin, kun kyse on tavaroiden kaupasta omassa maassa, ja silloin, kun kyse on toisessa jäsenvaltiossa asuvien henkilöiden kanssa käytävästä kaupasta, ja merkitseekö se näin ollen EY 23 artiklassa suojattuun tavaroiden vapaaseen liikkuvuuteen kohdistuvaa rajoitusta?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

Asianosaisten huomautukset

17 Santurel väittää pääasiallisesti, että se Belgian viranomaisten pääasiassa omaksuma tulkinta kyseisistä säännöksistä, jonka mukaan elinkeinonharjoittaja ei saa vaatia kuluttajalta luottokortin numeroa etämyynnin yhteydessä, on EY 28–EY 30 artiklassa määrättyjen vaatimusten vastainen.

18 Santurel tukeutuu asiassa 8/74, Dassonville, 11.7.1974 annettuun tuomioon (Kok. 1974, s. 837, Kok. Ep. II, s. 349) ja yhdistetyissä asioissa C-267/91 ja C-268/91, Keck ja Mithouard, 24.11.1993 annettuun tuomioon (Kok. 1993, s. I-6097, Kok. Ep. XIV, s. I-477) ja väittää, että pääasiassa kyseessä olevassa säädöksessä säädetty kielto vaikuttaa tosiasiassa pääasiallisesti kotimaisten tavaroiden vientiin ja kyse on näin ollen perustamissopimuksessa kielletystä määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavasta toimenpiteestä.

19 Belgian hallitus väittää, että kuluttajansuojalain 80 §:n 3 momentin tarkoituksena on turvata kuluttajansuojan korkea taso direktiivin 97/7 14 artiklan mukaisesti. Tästä seuraa, että mainittua 80 §:n 3 momenttia on tulkittava siten, että siinä säädetään elinkeinonharjoittajalle velvollisuus tarjota useita vaihtoehtoisia maksutapoja, joista ainakin yhden on oltava sellainen, että kuluttajalla on mahdollisuus maksaa toimitetut tavarat peruuttamisoikeuden käyttämiselle varatun määräajan päätyttyä.

20 Kyseisen jäsenvaltion hallituksen mukaan suojatut maksujärjestelmät, joilla estetään toimitettujen tavaroiden hinnan veloittaminen ennen kuin sopimuksen peruuttamista koskevan oikeuden käyttämiselle varattu laillinen määräaika on päättynyt, ovat pääasiassa kyseessä olevan säännöksen mukaisia, sikäli kuin sopimuksen peruuttamista koskevaa oikeuttaan käyttävällä kuluttajalla säilyy ehdoton oikeus saada veloitettu

määrä takaisin maksupalveluja tarjoavalta yritykseltä. Sitä vastoin pelkkä ilmoitus, jonka mukaan elinkeinonharjoittaja sitoutuu siihen, ettei hän veloita kyseistä määrää ennen sopimuksen peruuttamista koskevan oikeuden käyttämiselle varatun määräajan päättymistä, ei vastaa kuluttajansuojalaissa säädettyjä vaatimuksia.

21 Belgian hallitus huomauttaa tältä osin myös, että valmisteilla on kuninkaan asetus, jolla on tarkoitus säätää sellaisesta etämyyntiin sovellettavasta maksujärjestelmästä, joka on kuluttajan kannalta riskitön ja jolla suojataan myös elinkeinonharjoittajaa. Tässä maksujärjestelmässä kuluttaja suorittaa tavaroiden ostohinnan riippumattoman kolmannen osapuolen tilille, josta kyseinen määrä siirretään peruuttamisoikeuden käyttämiselle varatun määräajan päätyttyä tavarat myyneelle elinkeinonharjoittajalle.

22 Yhteisöjen tuomioistuimelle esittämissään kirjallisissa huomautuksissa Belgian hallitus myöntää, että pääasiassa kyseessä olevalla säännöksellä on rajoittavampi vaikutus muissa jäsenvaltioissa asuvien henkilöiden kanssa käytävään kauppaan. Se katsoo kuitenkin, että vaikka elinkeinonharjoittajan kantama riski on suurempi, on kyseinen säännös yhteisön oikeuden mukainen.

23 Siitä kysymyksestä, ovatko kyseiset säännökset yhteensoveltuvia EY 28 artiklan kanssa, Belgian hallitus väittää, että pääasiassa kyseessä oleva säännös ei ole tuonnin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide, koska sillä ei vaikeuteta maahantuotujen tavaroiden markkinoille pääsyä Belgiassa. Säännöksellä päinvastoin asetetaan belgialaiset toimijat muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneita toimijoita epäedullisempaan asemaan, mikä ei ole EY 28 artiklassa säädettyjen vaatimusten vastaista.

24 Siinä tapauksessa, että yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin arvioi, että pääasiassa kyseessä oleva säännös on määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide, Belgian hallitus katsoo, että mainittu toimenpide on perusteltu kuluttajansuojan perusteella erityisesti sen takaamiseksi, että kuluttajat voivat tehokkaasti käyttää direktiivin 97/7 6 artiklassa säädettyä sopimuksen peruuttamista koskevaa oikeuttaan. Kyseisen jäsenvaltion hallituksen mukaan toimenpide on samalla oikeassa suhteessa sen tavoitteeseen. Kiellon, joka koskee ennakkomaksun tai muun maksun vaatimista kuluttajalta ennen sopimuksen peruuttamista koskevan oikeuden käyttämiselle varatun määräajan päättymistä, tarkoituksena on nimittäin taata, että kuluttaja voi käyttää tehokkaasti sopimuksen peruuttamista koskevaa oikeuttaan, ja nimenomaan välttää se, että jo maksettujen määrien takaisinsaantiin liittyvät vaikeudet saisivat kuluttajan luopumaan tämän oikeutensa käyttämisestä.

25 Siitä kysymyksestä, onko pääasiassa kyseessä oleva säännös yhteensoveltuva EY 29 artiklan kanssa, Belgian hallitus väittää, että mainittua säännöstä sovelletaan erotuksetta kaikkeen myyntiin riippumatta siitä, onko ostajana Belgiassa oleskeleva henkilö vai jossakin toisessa jäsenvaltiossa asuva kuluttaja, eikä kyse näin ollen ole viennin erityisestä rajoittamisesta.

26 Siitä kysymyksestä, onko mainittu säännös yhteensoveltuva EY 28 artiklan kanssa, Euroopan yhteisöjen komissio katsoo, että säännös koskee kaikkia kansallisilla markkinoilla toimivia elinkeinonharjoittajia ja sillä on oikeudellisesti sama vaikutus sekä kotimaisiin että maahantuotuihin tavaroihin. Komission mukaan kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida tosiasiallista vaikutusta yhteisön sisäiseen kauppaan. Komissio katsoo, että vaikka kansallista säännöstä pidettäisiinkin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä, sitä voidaan perustella kuluttajansuojalla ja se on oikeassa suhteessa tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään.

27 Siitä kysymyksestä, onko nyt esillä oleva säännös yhteensoveltuva EY 29 artiklan kanssa, komissio väittää, että säännös ei ole tuonnin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide, koska kyse ei ole toimenpiteestä, jonka tarkoituksena on rajoittaa erityisesti vientiä tai jolla olisi tällainen vaikutus.

28 Komissio nosti kuitenkin suullisessa käsittelyssä esiin viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden määritelmän mahdollisen muuttamisen ja sen määrittelemisen täten toimenpiteiksi, ”joiden vaikutuksena vientiä rajoitetaan ja joilla kohdellaan eri tavoin jäsenvaltion sisäistä kauppaa ja vientiä”. Tämän uuden määritelmän perusteella komissio toteaa, että pääasiassa kyseessä oleva säännös on mainitunlainen vaikutukseltaan vastaava toimenpide, jota voidaan perustella kuluttajansuojalla mutta joka ei ole oikeasuhteinen.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

Alustavat huomautukset

29 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääasiallisesti, ovatko EY 28–EY 30 artikla esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle etämyyntiä koskevalle säännökselle, jossa elinkeinonharjoittajaa kielletään vaatimasta ennakkomaksua tai muuta maksua ennen sopimuksen peruuttamista koskevan oikeuden käyttämiselle varatun määräajan päättymistä.

30 Tässä yhteydessä on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ja sille esitetyistä huomautuksista ilmenee, että Gysbrechts ja Santurel tuomittiin sen vuoksi, että nämä olivat vaatineet muualla kuin Belgiassa asuvilta kuluttajilta maksukortin numeroa ennen sopimuksen peruuttamista koskevan oikeuden käyttämiselle varatun määräajan päättymistä. Belgian viranomaiset nimittäin tulkitsevat pääasiassa kyseessä olevaa säännöstä siten, että elinkeinonharjoittaja ei voi etämyyntisopimuksen tekemisen yhteydessä vaatia kuluttajalta tämän luottokortin numeroa, vaikka sitoutuisikin olemaan veloittamatta maksua tältä luottokortilta ennen mainitun määräajan päättymistä.

31 Jotta kansalliselle tuomioistuimelle esitetään kaikki yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, jotka saattavat olla hyödyllisiä kansallisen tuomioistuimen arvioidessa sen käsiteltävänä olevaa asiaa, riippumatta siitä, onko kansallinen tuomioistuin kysymyksiään esittäessään viitannut niihin (ks. asia C-17/06, Céline, tuomio 11.9.2007, Kok. 2007, s. I-7041, 29 kohta), pääasiassa kyseessä olevan kaltaista kieltoa, sellaisena kuin se on esitetty tämän tuomion 30 kohdassa, on tutkittava myös sen tulkinnan valossa, jonka Belgian viranomaiset ovat mainitusta säännöksestä pääasiassa omaksuneet.

32 Lisäksi on todettava, että kuluttajansuojalain 80 §:n 3 kohdassa säädetty kielto kuuluu direktiivin 97/7 soveltamisalaan.

33 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kaikkia kansallisia toimenpiteitä alalla, joka on ollut yhteisön tasolla kattavan yhdenmukaistamisen kohteena, on arvioitava suhteessa kyseisen yhdenmukaistamistoimenpiteen säännöksiin eikä suhteessa primaarioikeuden määräyksiin (ks. asia C-322/01, Deutscher Apothekerverband, tuomio 11.12.2003, Kok. 2003, s. I-14887, 64 kohta).

34 Nyt esillä olevassa asiassa kuitenkin ilmenee, että direktiivillä 97/7 ei ole toteutettu kattavaa yhdenmukaistamista. Tältä osin, kuten mainitun direktiivin 14 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti säädetään, jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin kattamista kysymyksistä perustamissopimuksen kanssa yhteensopivia tehokkaampia säännöksiä varmistaakseen kuluttajansuojan korkeamman tason (ks. em. asia Deutscher Apothekerverband, tuomion 64 kohta).

35 Tästä seuraa, että mainitun kaltaisella säännöksellä ei poisteta tarvetta tutkia, onko pääasiassa kyseessä oleva kansallinen toimi EY 28–EY 30 artiklan mukainen.

36 Sen kysymyksen osalta, onko kuluttajansuojalain 80 §:n 3 momentti EY 28 artiklan mukainen, on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen menettely ei koske maahantuontia vaan päinvastoin tavaroiden vientiä Belgiasta muihin jäsenvaltioihin.

37 Koska sen analysoimisella, onko mainitun lain 80 §:n 3 momentti EY 28 artiklan mukainen, ei ole mitään yhteyttä oikeudenkäynnin kohteeseen pääasiassa, yhteisöjen tuomioistuimen ei tule lausua ennakkoratkaisukysymyksestä tältä osin.

EY 29 artiklassa tarkoitetun tuonnin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavan toimenpiteen olemassaolo

38 Jotta kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen voidaan antaa vastaus, on siis tutkittava, onko pääasiassa kyseessä olevassa säännöksessä säädetty kielto katsottava viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavaksi toimenpiteeksi.

39 Sen tutkimiseksi, onko pääasiassa kyseessä oleva säännös yhteensopiva EY 29 artiklan kanssa, on otettava huomioon myös Belgian viranomaisten kyseisestä säännöksestä omaksuma tulkinta, jonka mukaan elinkeinonharjoittajilla ei ole oikeutta vaatia kuluttajilta maksukortin numeroa siinäkään tapauksessa, että he sitoutuisivat olemaan käyttämättä sitä ennen peruuttamisoikeuden käyttämiselle varatun määräajan päättymistä.

40 Viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaaviksi toimenpiteiksi on katsottu sellaiset kansalliset toimenpiteet, joiden tarkoituksena on rajoittaa erityisesti vientiä ja kohdella eri tavalla jäsenvaltion sisäistä kauppaa ja ulkomaankauppaa ja siten taata erityisiä etuja kyseisen valtion kotimaiselle tuotannolle tai sen sisäisille markkinoille

muissa jäsenvaltiossa tapahtuvan tuotannon tai niiden kanssa käytävän kaupan vahingoksi, ja toimenpiteet, joilla on tällainen vaikutus (asia 15/79, Groenveld, tuomio 8.11.1979, Kok. 1979, s. 3409, 7 kohta).

41 Kuten Belgian hallitus yhteisöjen tuomioistuimelle esittämissään kirjallisissa huomautuksissa sitä paitsi totesi, pääasiassa etukäteismaksun vaatimista koskeva kielto johtaa siihen, että kyseisillä toimijoilla ei ole käytössään tehokasta keinoa, jolla ne voisivat suojautua maksamatta jättämisen muodostaman riskin varalta. Tämä pitää paikkansa sitäkin suuremmalla syyllä silloin, kun kyseessä olevaa kansallista säännöstä tulkitaan siten, että elinkeinonharjoittajilla ei ole oikeutta pyytää kuluttajilta maksukortin numeroa siinäkään tapauksessa, että he sitoutuvat olemaan käyttämättä numeroa maksun veloittamiseksi ennen kuin peruuttamisoikeuden käyttämiselle varattu määräaika on päättynyt.

42 Kuten ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyssä päätöksessä ilmenee, mainitun kaltainen kielto vaikuttaa yleisesti merkittävämmällä tavalla rajojen yli tapahtuvaan suoraan kuluttajakauppaan ja erityisesti internetin kautta tapahtuvaan myyntiin, mikä johtuu muun muassa niistä vaikeuksista, jotka liittyvät perimistoimien kohdistamiseen maksamatta jättäneeseen kuluttajaan toisessa jäsenvaltiossa etenkin silloin, kun kyse on rahalliselta arvoltaan verrattain pienestä myynnistä.

43 Näin ollen on katsottava, että vaikka pääasiassa kyseessä olevan kaltaista kieltoa sovelletaan kaikkiin asianomaisessa maassa toimiviin elinkeinonharjoittajiin, sillä on kuitenkin tosiasiassa suurempi vaikutus tavaroiden vientiin mainitun jäsenvaltion markkinoilta kuin tavaroiden kaupan pitämiseen saman jäsenvaltion sisäisillä markkinoilla.

44 On näin ollen todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kielto, jonka mukaan elinkeinonharjoittaja ei etämyynnin yhteydessä voi vaatia ennakkomaksua tai muuta maksua ennen peruuttamisoikeuden käyttämiselle varatun määräajan päättymistä, on katsottava viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavaksi toimenpiteeksi. Sama koskee kieltoa, jonka mukaan elinkeinonharjoittaja ei voi vaatia kuluttajilta maksukortin numeroa, vaikka hän sitoutuisi olemaan veloittamatta maksua kyseiseltä kortilta ennen kuin kyseinen määräaika on päättynyt.

Vaikutukseltaan vastaavan toimenpiteen mahdollinen perusteltavuus

45 EY 29 artiklan vastainen kansallinen toimenpide voi olla perusteltu jostakin EY 30 artiklassa mainitusta syystä tai yleistä etua koskevien pakottavien vaatimusten täyttämiseksi, jos mainittu toimenpide on oikeassa suhteessa tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään.

46 Tältä osin on todettava, että millään EY 30 artiklassa luetelluista syistä ei ole merkitystä pääasian yhteydessä.

47 Lisäksi on kuitenkin todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kuluttajansuoja voi olla sellainen yleisen edun mukainen oikeutettu tavoite, jonka perusteella tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoittaminen voi olla perusteltua (ks. asia 120/78, Rewe-Zentral, tuomio 20.2.1979, Kok. 1979, s. 649, Kok. Ep. IV, s. 403, 8 kohta ja asia C-441/04, A-Punkt Schmuckhandel, tuomio 23.2.2006, Kok. 2006, s. I-2093, 27 kohta).

48 Pääasiassa on riidatonta, että kyseessä olevalla toimenpiteellä pyritään takaamaan kuluttajansuoja ja erityisesti direktiivin 97/7 6 artiklassa kuluttajalle taatun peruuttamisoikeuden tehokas käyttäminen.

49 Direktiivin 97/7 14 artiklassa jäsenvaltioille tunnustetun mahdollisuuden nojalla, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat antaa direktiivin kattamalla alalla tehokkaampia säännöksiä, Belgian kuningaskunta on näet laajentanut kuluttajansuojaa säätämällä kiellon, jonka mukaan elinkeinonharjoittajat paitsi eivät voi rangaista peruuttamisoikeuden käyttämisestä eivät myöskään voi vaatia ennakkomaksua tai muuta maksua ennen peruuttamisoikeuden käyttämiselle varatun määräajan päättymistä. Pääasiassa kyseessä olevan säännöksen tarkoituksena on näin vahvistaa kuluttajalle kuuluvaa oikeutta päättää vapaasti sopimussuhteensa ilman, että hänen tarvitsee kantaa huolta jo maksamiensa määrien takaisinsaannista.

50 On vielä tutkittava, ovatko mainittu säännös ja sitä koskeva kansallisten viranomaisten tulkinta oikeassa suhteessa mainittuun tavoitteeseen.

51 Tältä osin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa, että jotta kansallinen lainsäädäntö olisi suhteellisuusperiaatteen mukainen, on tutkittava paitsi se, ovatko sen tavoitteet toteutettavissa siinä säädettyjen keinojen avulla, myös se, ylitetäänkö näillä keinoilla se, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi (ks. yhdistetyt asiat C-158/04 ja C-159/04, Alfa Vita Vassilopoulos ja Carrefour-Marinopoulos, tuomio 14.9.2006, Kok. 2006, s. I-8135, 22 kohta).

52 Kiellolla, joka koskee ennakkomaksun tai muun maksun vaatimista ennen peruuttamisoikeuden käyttämiselle varatun määräajan päättymistä, ja kiellolla vaatia ostajia

ilmoittamaan maksukorttinsa numeroa voidaan taata kuluttajansuojan korkea taso etämyynnin yhteydessä erityisesti ostajien peruuttamisoikeuden käyttämistä koskevilta osin.

53 On kuitenkin tutkittava, ylitetäänkö pääasiassa kyseessä olevalla kansallisella toimenpiteellä se, mikä on tarpeen asetetun tavoitteen saavuttamiseksi, ja erityisesti, olisivatko kyseeseen voineet tulla sellaiset toimenpiteet, jotka ovat kuluttajansuojan kannalta yhtä tehokkaita mutta joilla rajoitetaan vähemmän yhteisön sisäistä kauppaa.

54 On muistutettava, että etämyyntisopimusten erityispiirteisiin kuuluu se, että osapuolet täyttävät usein sopimusvelvoitteensa eri aikaan. Täten on mahdollista, että joko kuluttaja suorittaa maksun tavarasta ennen kuin se saapuu hänelle tai elinkeinonharjoittaja toimittaa tavaran ilman, että hän on saanut siitä maksua. Tämä suoritusten eriaikaisuus luo sopimuspuolille erityisen riskin siitä, että sopimusta ei täytetä.

55 Jäsenvaltioiden tehtävänä on määrittää yhteisön oikeutta noudattaen yhtäältä se tapa, jolla sopimusten täyttämättä jättämiseen liittyvä riski on jaettava elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan kesken, ja toisaalta keinot, jotka ovat sopimuspuolten käytössä tältä tilanteelta suojautumiseksi.

56 Vaikka kielto, joka koskee maksun vaatimista ennen peruuttamisoikeuden käyttämiselle varatun määräajan päättymistä, lisää elinkeinonharjoittajan osalta sitä epävarmuutta, joka liittyy toimitetun tavaran hinnan suorittamiseen, se on kuitenkin tarpeen pääasiassa kyseessä olevalla säännöksellä säädetyn suojelun tason turvaamiseksi. Ennakkomaksun suorittaneen kuluttajan mahdollisuudet peruuttamisoikeutensa käyttämiseen ovat nimittäin heikommat, silloinkin, kun toimitetut tavarat eivät täysin vastaa hänen vaatimuksiaan.

57 Erityisesti on todettava, että kielto, jonka mukaan elinkeinonharjoittaja ei voi vaatia kuluttajan maksukortin numeroa, liittyy erottamattomasti kuluttajansuojalain 80 §:n 3 momentissa säädettyyn kieltoon.

58 Yhtäältä tämä kielto nimittäin seuraa Belgian toimivaltaisten viranomaisten pääasiassa kyseessä olevan säännöksen täytäntöönpanosta ja toisaalta sillä pyritään samaan tavoitteeseen eli peruutusoikeuden tosiasialliseen käyttämiseen.

59 Kuten tämän tuomion 52 kohdasta ilmenee, samalla tavalla kuin pääasiassa kyseessä olevan säännöksen kaltaisella kiellolla, myös kiellolla, jonka mukaan elinkeinonharjoittaja ei saa vaatia kuluttajan maksukortin numeroa, voidaan taata kyseisen säännöksen tavoitteen toteutuminen.

60 Kuten julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 85 kohdasta ilmenee, kiellolla, jonka mukaan elinkeinonharjoittaja ei voi vaatia kuluttajan maksukortin numeroa, saavutetaan kuitenkin ainoastaan se hyöty, että sillä vältetään riski siitä, että elinkeinonharjoittaja veloittaa tavaran hinnan ennen peruuttamisoikeuden käyttämiselle varatun määräajan päättymistä.

61 Vaikka tämä riski toteutuisikin, elinkeinonharjoittajan toiminta sinällään rikkoo pääasiassa kyseessä olevassa säännöksessä säädettyä kieltoa, jota on tämän tuomion 54–57 kohdasta ilmenevän mukaisesti pidettävä asianmukaisena ja oikeasuhteisena toimenpiteenä kyseisen säännöksen tavoitteen saavuttamiseksi.

62 On siis todettava, että kielto, jonka mukaan elinkeinonharjoittaja ei voi vaatia kuluttajan maksukortin numeroa, ylittää sen, mikä on tarpeen mainitun päämäärän saavuttamiseksi.

63 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kysymykseen on näin ollen vastattava, että EY 29 artikla ei ole esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan elinkeinonharjoittaja ei voi rajojen yli tapahtuvan etämyynnin yhteydessä vaatia kuluttajalta ennakkomaksua tai muuta maksua ennen peruuttamisoikeuden käyttämiselle varatun määräajan päättymistä, mutta sama määräys on esteenä sille, että kyseisen kansallisen lainsäädännön nojalla kielletään vaatimasta kuluttajalta maksukortin numeroa ennen mainitun määräajan päättymistä.

Oikeudenkäyntikulut

64 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

EY 29 artikla ei ole esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan elinkeinonharjoittaja ei voi rajojen yli tapahtuvan etämyynnin yhteydessä vaatia kuluttajalta ennakkomaksua tai muuta maksua ennen peruuttamisoikeuden käyttämiselle varatun määräajan päättymistä, mutta sama määräys on esteenä sille, että kyseisen kansallisen lainsäädännön nojalla kielletään vaatimasta kuluttajalta maksukortin numeroa ennen mainitun määräajan päättymistä.

Allekirjoitukset